

กองทุนสิ่งแวดล้อม:

กองทุนต้นทุนชีวิตของสังคมไทย

ภูวโรจน์ สุวรรณดี*

ประเทศไทยมีประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้หลักของประเทศส่วนใหญ่้นั้นมาจากภาคเกษตร โดยสินค้าการเกษตรของประเทศไทยส่วนใหญ่้นำรายได้เข้าประเทศได้ไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักรกล เคมีภัณฑ์ และสินค้าอื่นๆ เพื่อสนองความต้องการของภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนภายในประเทศ ทำให้ประเทศไทยขาดดุลย์การค้ากับต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดภาวะหนี้สินที่ประเทศมีต่อประเทศมหาอำนาจทางอุตสาหกรรม องค์กรหรือสถาบันการเงินของต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จากข้อเท็จจริงทำให้รัฐบาลได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาประเทศ จากแต่เดิมมีเพียงภาคเกษตรกรรมที่เป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศอย่างเดียวนั้น ไม่สามารถพัฒนาประเทศตามเป้าหมายได้ คงต้องอาศัยภาคอุตสาหกรรมเข้ามาเสริมภาคเกษตรกรรมเพื่อให้ประเทศให้มีความเข้มแข็งขึ้น และสามารถแข่งขันในเวทีการค้าโลกได้ ดังนั้นประเทศไทยจึงได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นในปี ๒๕๐๔ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันซึ่งประเทศไทยอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๔๙)

*อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช

จากความต้องการของภาครัฐที่ต้องการพัฒนาประเทศจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมโดยอาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกลไกเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๕) มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในภูมิภาคเอเชีย (Newly Industrialization Country: NIC) เพื่อให้ทัดเทียมประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ หรือสิงคโปร์ เป็นต้น ซึ่งเมื่อประเทศมีความต้องการพัฒนาจากประเทศเกษตรกรรมให้เป็นประเทศเกษตรกรรมกึ่งอุตสาหกรรม หรือประเทศอุตสาหกรรมแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาดังกล่าวที่สำคัญคือปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะเนื่องจากปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการทางอุตสาหกรรมนั้นส่วนใหญ่ต้องอาศัยวัตถุดิบที่มีอยู่ในประเทศซึ่งก็คือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศและแม้ว่าภาครัฐได้มีความพยายามในการกำหนดกรอบและทิศทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปกป้องกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมไปด้วย แต่มีอาจหยุดยั้งการถูกทำลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศลงได้

อย่างไรก็ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙) เป็นต้นมาได้พยายามกำหนดกรอบและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ซึ่งเป็นแผนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นได้มีการกำหนดกรอบและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป้องกันปัญหามลพิษจากอุตสาหกรรมที่ชัดเจนที่สุดโดยนำหลักการทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสมเข้ามาจัดการและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการพัฒนาและใช้เครื่องมือทางเศรษฐ

ศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อจูงใจให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคและการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และให้มีการจ่ายเงินค่าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อนำไปลงทุนฟื้นฟูและบำบัดสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนหรือร่วมลงทุนกับภาครัฐเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองและชุมชนโดยใช้มาตรการจูงใจด้านภาษี เป็นต้น

หลักการทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการและบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือ ผู้ใดเป็นผู้ก่อให้เกิดมลพิษจะต้องรับภาระออกค่าใช้จ่ายทั้งหลายเพื่อป้องกันแก้ไขและเยียวยาบุคคลผู้ได้รับภัยจากมลพิษที่เกิดขึ้นในรูปของการจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทน (Compensation) แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย (Polluters Pay Principle หรือ PPP) ซึ่งหลักการนี้ได้นำไปใช้เป็นแนวคิดและทฤษฎีในการบัญญัติกฎหมายในหลายประเทศ ได้กำหนดมาตรการให้โรงงานอุตสาหกรรมต้องจ่ายค่าใช้จ่ายทั้งหมดหรือบางส่วนของมูลค่าที่องค์กรฝ่ายบริหารได้จ่ายไปสำหรับการควบคุมมลพิษซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผู้ก่อให้เกิดมลพิษนั้น (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, ๒๕๓๑)

โดยหลักของ Polluters Pay Principle หรือ PPP นั้น ถือว่าเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม แต่ทั้งนี้เพื่อสร้างความสมดุลย์ระหว่างสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงจากการประกอบการอุตสาหกรรมและสินค้าจากอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการบรรเทาแก้ไขปัญหามลพิษโดยใช่หลักการทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาบริหารจัดการ

หลักการของ PPP ที่สำคัญเหล่านี้ได้แก่

๑. เก็บค่าธรรมเนียม (Pollution Charges) เป็นการเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ก่อให้เกิดมลพิษโดยคิดตามสัดส่วนของความเสียหายที่เกิดขึ้น และค่าธรรมเนียมที่นิยมใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการโครงการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบกับเป็นทุน

สำรองเพื่อสนับสนุนการดำเนินการของภาครัฐในการกำจัดมลพิษที่เกิดจากอุตสาหกรรม นอกจากนี้การเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวยังก่อให้เกิดประโยชน์ได้เกินความคาดหมายอีก หากมีการกำหนดอัตราที่เหมาะสมที่ทำให้ผู้ก่อมลพิษซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการโรงงานอุตสาหกรรมนั้นพิจารณาถึงจำนวนอัตราค่าธรรมเนียมกับค่าพัฒนาเทคโนโลยีของเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตเพื่อลดปัญหามลพิษ ซึ่งทั้งนี้แล้วแต่ทำให้เกิดผลดีต่อทั้งประชาชนและสิ่งแวดล้อมโดยรวม

๒. การจ่ายเงินอุดหนุน (Subsidies) เป็นเงินที่ภาครัฐจ่ายให้กับภาคเอกชนเพื่อลดภาระการลงทุนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการป้องกันมลพิษให้แก่ผู้ก่อมลพิษ ซึ่งอาจทำได้ในรูปของเงินกู้ที่คิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ หรืออัตราภาษีที่ลดลงเป็นพิเศษสำหรับการลงทุนเพื่อการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม หรืออาจเป็นรูปของเงินช่วยเหลือให้เอกชนในการลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดหรือลดปริมาณมลพิษจากการประกอบอุตสาหกรรม ทั้งนี้เนื่องจากการลงทุนด้านอุตสาหกรรมนั้น ผู้ประกอบการอาจไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการป้องกันบรรเทามลพิษจากอุตสาหกรรมของตน ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเข้าไปช่วยเหลือทางด้านการเงินของผู้ประกอบการในเรื่องดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่การช่วยเหลือของภาครัฐนั้นจะกระทำโดยการใช้เงินอุดหนุนเพื่อลดมลพิษ (พณีส ทัศนียานนท์, ๒๕๒๘) อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ OECD ชี้ให้เห็นว่าการให้เงินอุดหนุนนี้ลดความสำคัญลง ทั้งนี้เพราะเงินช่วยเหลือเหล่านี้ถือเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเงินลงทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรม

๓. ระบบใบอนุญาตที่ซื้อขายได้ (Marketable Permit System) เป็นการกำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมต้องจ่ายเงินซื้อสิทธิในการที่จะก่อให้เกิดมลภาวะกับสภาพอากาศ น้ำ หรือเสียง โดยมีการกำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมแต่ละแห่งมีสิทธิในการปล่อยมลพิษในบริเวณหรือ

สำหรับการบริหารงานกองทุนสิ่งแวดล้อมนั้นต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ ภายใต้แนวนโยบายของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และการกำกับดูแลของคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม โดยคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมจะทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบ และเป็นผู้พิจารณาจัดสรรเงิน รวมทั้งการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการของกองทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลักการบริหารของกองทุนได้กำหนดให้มีระเบียบข้อกำหนดเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติงานสำหรับการบริหารงานกองทุนฯ มาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๖ และในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการกองทุนในระยะสั้น ในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๔๗ ดังนี้

๑. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยการจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๔๔)

๒. ข้อกำหนดคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๔๔)

๓. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม ว่าด้วยวิธีการรับเงินและการเบิกจ่ายเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๔๔)

นอกจากนี้ยังได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาอีก ๒ คณะ ภายใต้คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อทำหน้าที่พิจารณากลับกรองความเหมาะสมของโครงการที่เสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม คือ

๑. คณะอนุกรรมการพิจารณาความเหมาะสมด้านเทคนิค และกลั่นกรองก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และระบบบำบัดอากาศเสียที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

๒. คณะอนุกรรมการพิจารณาและกลั่นกรองโครงการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

สำหรับการบริหารจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อม กำหนดให้กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เป็นผู้จัดเก็บรักษาเงินเป็นผู้จัดการกองทุนในภาพรวมและผู้จัดการในส่วนเงินทุนอุดหนุนด้วย รวมทั้งมีบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (TFCI) เป็นผู้จัดการกองทุนในส่วนของวงเงินที่จัดสรรให้ภาคเอกชนและธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นผู้จัดการกองทุนในส่วนของวงเงินที่จัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และเอกชนที่ไม่ใช่โรงงานอุตสาหกรรมเพื่อบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้แนวทางการสนับสนุนโครงการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีดังนี้ คือ

๑. แนวทางการพิจารณาสนับสนุนเงินอุดหนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อดำเนินโครงการด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรเอกชน

๑.๑ ลักษณะและประเภทของโครงการที่อยู่ในข่ายการได้รับการสนับสนุน

๑) โครงการมีผลต่อการสนับสนุนการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น โดยกระบวนความร่วมมือของประชาชนเพื่อป้องกันและแก้ไขความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นการสร้างกระบวนการกระจายบทบาทและความรับผิดชอบไปสู่ประชาชนและชุมชนในพื้นที่

๒) โครงการมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะมีต่อชุมชนและประชาชน

๓) โครงการมีความสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔) โครงการมีระยะเวลาแน่นอนและสามารถวัดผลได้ชัดเจน

๕) โครงการที่มีการดำเนินกิจกรรมที่มีส่วนช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐ รวมทั้งต้องไม่ผิดหรือขัดกับกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ระยะเวลาดำเนินโครงการ ควรมีขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติการที่แน่นอนแต่ไม่ควรเกิน ๓ ปี

๑.๓ พื้นที่ดำเนินโครงการจะพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการใช้พื้นที่อนุรักษ์หรืออยู่ภายใต้การควบคุมตามกฎหมาย องค์กรเอกชนจะต้องแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบรับทราบและ/หรือพิจารณาการสนับสนุนการใช้พื้นที่

๑.๔ แนวทางการดำเนินโครงการ จะต้องสร้างเครือข่ายให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และพัฒนารูปแบบการสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นเพื่อเสริมงานของรัฐ รวมทั้งควรจะมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ วงเงินสนับสนุนแต่ละโครงการไม่เกินโครงการละ ๕ ล้านบาท

๑.๖ โครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ จะต้องมีความชัดเจนในประเด็นความสืบเนื่องของโครงการหลังจากสิ้นสุดโครงการที่กองทุนฯ ให้การสนับสนุน โดยจะต้องแสดงให้เห็นว่าเมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้ว จะมีการดำเนินโครงการที่ต่อเนื่อง หรือมีหน่วยงาน/องค์กรชุมชนนำผลของการดำเนินโครงการไปใช้ประโยชน์ต่อไป

๒. แนวทางการสนับสนุนเงินอุดหนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อดำเนินโครงการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานภาครัฐ

๒.๑ ลักษณะและประเภทของโครงการที่อยู่ในข่ายจะได้รับการสนับสนุน

๑) โครงการมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ แต่ไม่สามารถของงบประมาณในปีงบประมาณนั้น หรือสรรหาเงินจากแหล่งอื่นได้ โดยโครงการดังกล่าวจะต้องมีเป้าหมายเพื่อการสนับสนุนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งสามารถป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งหากไม่ดำเนินการแล้วจะเกิดผลเสียต่อการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ ทั้งนี้ควรเป็นโครงการในลักษณะโครงการต้นแบบเพื่อสามารถใช้เป็นตัวอย่างในการขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

๒) โครงการมีระยะเวลาแน่นอนและสามารถวัดผลได้ชัดเจน

๓) การดำเนินโครงการจะต้องไม่เกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น รวมทั้งเป็นโครงการที่ประชาชนและองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมหรือส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมงานของรัฐ

๒.๒ มีรูปแบบและวิธีการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆ ของโครงการที่มีความชัดเจน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

๒.๓ วงเงินสนับสนุน แต่ละโครงการไม่เกิดโครงการละ ๕ ล้านบาท กรณีเกินวงเงินที่กำหนด จะต้องขออนุมัติเป็นพิเศษเป็นกรณีๆ ไป

๒.๔ โครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ จะต้องมีความชัดเจนในประเด็นความสืบเนื่องของโครงการหลังจากสิ้นสุดการสนับสนุนจากกองทุนฯ แล้ว

๓. องค์กรรับผิดชอบในการพิจารณาในการสนับสนุนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อดำเนินงานโครงการองค์กรเอกชนของส่วนราชการ ประกอบด้วย ๓ องค์กร คือ

๓.๑ สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานระดับ กองภายใต้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมจะทำหน้าที่ในฐานะ เลขานุการคณะอนุกรรมการพิจารณาหลักนกรองโครงการด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุน สิ่งแวดล้อม โดยจะทำหน้าที่พิจารณาความครบถ้วนของคุณสมบัติของ องค์การเอกชนที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ วิเคราะห์ความเหมาะสม ของโครงการในเบื้องต้นพร้อมกับการออกสำรวจสภาพพื้นที่และประชุม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณาหลักนกรองโครงการฯ และคณะ กรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณาตามขั้นตอนต่อไป ส่วนของ โครงการส่วนราชการจะดำเนินการวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการ ในเบื้องต้นและนำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณาหลักนกรองโครงการ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ขอรับการสนับสนุน จากกองทุนสิ่งแวดล้อมตามขั้นตอนต่อไป

๓.๒ คณะอนุกรรมการพิจารณาหลักนกรองโครงการด้าน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุน สิ่งแวดล้อมภายใต้คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม จะทำหน้าที่ในการ จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสนับสนุน โครงการด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ของส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ และองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่ง แวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ พร้อมทั้งพิจารณาหลักนกรองโครงการด้าน การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ขอรับเงินอุดหนุน จากกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อนำเสนอคณะกรรมการกองทุนฯ ต่อไป

๓.๓ คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นประธาน กรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการ

ทั้งนี้ในระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๗ - ปัจจุบัน ได้มีการสนับสนุนโครงการของภาคเอกชนภายใต้กระบวนการร่วมมือของประชาชนหรือชุมชน ๓๕ โครงการเป็นเงินจำนวน ๑๖๔ ล้านบาท

๒. การสนับสนุนเงินอุดหนุนตามโครงการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับหน่วยงานภาครัฐ

ในระยะเวลาที่ผ่านมา ทางกองทุนสิ่งแวดล้อมได้ให้การสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐเพื่อดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ตามภารกิจหรือภาระหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบดูแลซึ่งหน่วยงานของภาครัฐนั้นได้ขอความช่วยเหลือด้านเงินทุนจากกองทุนโครงการสิ่งแวดล้อมที่ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ เช่น

๑. กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้ในพื้นที่ที่มีความสำคัญตามประกาศของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม คือพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ๒ พื้นที่ ได้แก่

- ๑.๑ ป่าชายเลนท่าฉัตรไชย จังหวัดภูเก็ต
- ๑.๒ ป่าดุนลำพัน อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม

เห็นได้ว่า ตั้งแต่มีการจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ นั้นได้มีการสนับสนุนเงินอุดหนุนโครงการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคเอกชนมากกว่าหน่วยงานภาครัฐ โดยแหล่งที่มาของเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ ประกอบด้วย

๑. เงินกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนด
๒. เงินที่โอนมาจากเงินกองทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๓๕

๓. เงินค่าบริการและค่าปรับที่จัดเก็บตามพระราชบัญญัตินี้
๔. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลชั่วคราว
๕. เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากภาคเอกชนทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศ
๖. เงินจากดอกผลและผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากกองทุนนี้
๗. เงินอื่นๆ ที่ได้รับมาเพื่อดำเนินการกองทุนนี้

สำหรับการจัดสรรเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมนั้น ได้กำหนดการบริหารจัดการเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดสรรเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การจัดสรรในลักษณะเงินอุดหนุน โดยกำหนดให้เป็นเงินอุดหนุนไม่เกินร้อยละสิบของวงเงินลงทุนแก่ส่วนราชการ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวม ในกรณีที่เป็นโครงการเร่งด่วนและได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้แล้วบางส่วน กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจัดสรรเงินรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นสมทบเข้าไปด้วย อีกทั้งเป็นเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรเอกชนที่จดทะเบียนเป็นองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดสรรเป็นเงินค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุนด้วย

๒. การจัดสรรในลักษณะเงินกู้ โดยกำหนดให้เป็นอัตราเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นเพื่อการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของราชการส่วนท้องถิ่น และการก่อสร้างระบบบำบัดอากาศเสียหรือน้ำเสียและระบบกำจัดของเสียสำหรับใช้เฉพาะในการพิจารณาของส่วนท้องถิ่น

เนื่องจากปัจจุบันแหล่งที่มาของกองทุนสิ่งแวดล้อม ยังมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะด้านค่าบริการ

เกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสีย การระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิด หรือค่าบริการอื่นๆ ที่ภาครัฐควรพิจารณาจัดสรรแหล่งเงินทุน หรือกองทุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น กองทุนเพื่อการส่งเสริมอนุรักษ์พลังงานตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้น โดยการทำให้มีการรวบรวมกองทุนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายต่างๆ มารวมรวมให้อยู่ในกองทุนสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น แหล่งที่มาของเงินกองทุนที่ได้รับจากรัฐบาลนั้นมีที่มาจากแหล่งเดียวกันทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน ประกอบกับวัตถุประสงค์ของกองทุนเหล่านี้ก็ล้วนมุ่งเน้นในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากกองทุนสิ่งแวดล้อมได้อย่างเต็มที่

๓. ราชการส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถใช้ศักยภาพทางการเงินการคลังในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการจัดทำโครงการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านการบำรุงบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดขยะนั้น ราชการส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถบริหารจัดการเงินในการดำเนินการตามที่คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมกำหนดซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินการ กรณีดังกล่าวการส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการเงินการคลังนั้น ภาครัฐต้องเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการให้ราชการส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น โดยอาจกำหนดตัวการรอบการดำเนินงานและสนับสนุนภายใต้แผนปฏิบัติการระดับจังหวัดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการลดภาระต่อราชการส่วนกลางในการเข้าไปดำเนินการอีกด้วย

จากการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการมลพิษทางสิ่งแวดล้อมทั้งที่ใช้ในต่างประเทศและประเทศไทยนั้นพบว่า มาตรการเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในประเทศไทยนั้นยังขาดความสอดคล้องกับ มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติ รวมถึงการกำหนดรูปแบบขององค์กรที่เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายควบคู่ไปกับมาตรการทางเศรษฐศาสตร์นี้ด้วย.

